

Nejvyššímu soudu ČR
prostřednictvím
Krajského soudu v Ostravě
Havlíčkovo nábřeží 1835/34
702 00 Ostrava

Naše značka:
1326077-2018

Vaše značka:
32 ICm 2340/2017
11 VSOL 150/2018-80
KSOS 25 INS 10525/2016

Vyřizuje:
Mgr. Lukáš Chmelík
tel: 284 021 259
email: lchmelik@vozp.cz
DS: p3aaextj

Praha
27.8.2018

Žalobce : Ing. Lee Louda, IČO 69326681
sídlem Vodičkova 41, 110 00 Praha 1
insolvenční správce dlužnice Správa pohledávek OKD, a.s., IČO : 26863154,
sídlem Stonavská 2179, Doly, 735 06 Karviná
zastoupen JUDr. Dušanem Dvořákem, advokátem, sídlem Hlinky 505/118, 603 00
Brno

Žalovaná: Vojenská zdravotní pojišťovna České republiky,
IČ 47114975, se sídlem Drahobejlova 1404/4, 190 00 Praha 9,
zastopena Mgr. Lukášem Chmelíkem, právníkem pojišťovny, na základě
pověření ze dne 8.1.2018

**Dovolání žalované
proti
rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23.5.2018, č. j. 11 VSOL 150/2018-80**

Přílohy : pověření
doklad o právnickém vzdělání

Osvobozeno od soudních poplatků dle ust. § 11 odst. 1 písm. b) zákona o soudních poplatcích

1. Rozsah dovolání

Žalované byl dne 28.6.2018 doručen rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23.5.2018, č. j. 32 ICm 2340/2017, 11 VSOL 150/2018-80 (KSOS 25 INS 10525/2016) (dále jen „rozsudek Vrchního soudu“), kterým bylo rozhodnuto o odvolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 31.1.2018, čj. 32 ICm 2340/2017-31, KSOS 25 INS 10525/2016 (dále jen „rozsudek Krajského soudu“). Vrchní soud rozhodl tak, že:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 1. 2018, č.j. 32 ICm 2340/2017-31 (KSOS 25 INS 10525/2016) se ve výroku I. mění tak, že se určuje, že poskytnutí peněžitého plnění ve výši 12 140 Kč

dne 19. 5. 2016 z bankovního účtu dlužnice OKD, a.s., č. ú. 1727047349/0800 na účet žalované č. ú. 005020-0500419123/0300, je vůči věřitelům dlužnice neúčinné a žalovaná je povinna zaplatit žalobci do majetkové podstaty dlužnice do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku částku 12 140 Kč.

II. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 1. 2018, č.j. 32 ICm 2340/2017-31 (KSOS 25 INS 10525/2016) se ve výroku II. mění tak, že se určuje poskytnutí peněžitého plnění ve výši 5 633 Kč dne 19. 5. 2016 z bankovního účtu dlužnice OKD, a.s., č. ú. 1686578329/0800 na účet žalované č. ú. 005020-0500419123/0300, je vůči věřitelům dlužnice neúčinné a žalovaná je povinna zaplatit žalobci do majetkové podstaty dlužnice do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku částku 5 633 Kč.

III. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 1. 2018, č.j. 32 ICm 2340/2017-31 (KSOS 25 INS 10525/2016) se ve výroku III. mění tak, že se určuje, že poskytnutí peněžitého plnění ve výši 3 463 Kč dne 19. 5. 2016 z bankovního účtu dlužnice OKD, a.s., č. ú. 5647022/0800 na účet žalované č. ú. 005020-0500419123/0300, je vůči věřitelům dlužnice neúčinné a žalovaná je povinna zaplatit žalobci do majetkové podstaty dlužnice do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku částku 3 463 Kč.

IV. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 1. 2018, č.j. 32 ICm 2340/2017-31 (KSOS 25 INS 10525/2016) se ve výroku IV. mění tak, že se určuje, že poskytnutí peněžitého plnění ve výši 2 944 Kč dne 19. 5. 2016 z bankovního účtu dlužnice OKD, a.s., č. ú. 1650748349/0800 na účet žalované č. ú. 005020-0500419123/0300, je vůči věřitelům dlužnice neúčinné a žalovaná je povinna zaplatit žalobci do majetkové podstaty dlužnice do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku částku 2 944 Kč.

V. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 1. 2018, č.j. 32 ICm 2340/2017-31 (KSOS 25 INS 10525/2016) se ve výroku V. mění tak, že se určuje, že poskytnutí peněžitého plnění ve výši 803 Kč dne 19. 5. 2016 z bankovního účtu dlužnice OKD, a.s., č. ú. 1641387369/0800 na účet žalované č. ú. 005020-0500419123/0300, je vůči věřitelům dlužnice neúčinné a žalovaná je povinna zaplatit žalobci do majetkové podstaty dlužnice do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku částku 803 Kč.

VI. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 1. 2018, č.j. 32 ICm 2340/2017-31 (KSOS 25 INS 10525/2016) se ve výroku VI. mění tak, že se určuje, že poskytnutí peněžitého plnění ve výši 4 915 Kč dne 19. 5. 2016 z bankovního účtu dlužnice OKD, a.s., č. ú. 1720679319/0800 na účet žalované č. ú. 005020-0500419123/0300, je vůči věřitelům dlužnice neúčinné a žalovaná je povinna zaplatit žalobci do majetkové podstaty dlužnice do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku částku 4 915 Kč.

VII. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci k rukám jeho advokáta náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně ve výši 20 006,90 Kč ve lhůtě 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

VIII. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci k rukám jeho advokáta náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 9.898,30 Kč ve lhůtě 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Žalovaná tímto podává proti výrokům I. až VI. rozsudku Vrchního soudu v Olomouci v zákonné lhůtě dovolání ve smyslu § 236 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“).

2. Přípustnost dovolání

Žalovanou podané dovolání je přípustné dle § 237 o.s.ř., neboť se jedná o rozhodnutí odvolacího soudu, které závisí na vyřešení otázky hmotného práva ve vztahu k pohledávkám veřejného zdravotního pojištění ve smyslu zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 592/1992 Sb., o

pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, která doposud nebyla v rozhodování dovolacího soudu řešena.

Dle žalované se v napadeném řízení nepodařilo vyřešit tyto skutečnosti:

- splňuje dané jednání (po rozhodnutí odvolacího soudu), tj. neplnění zákonné povinnosti zaměstnavatele jako plátce pojistného odvést za zaměstnance pojistné na veřejné zdravotní pojištění sražené z jeho hrubé mzdy skutkovou podstatu trestného činu dle § 241 trestního zákona?
- je ust. § 5 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb. ve spojení s ust. § 2 odst. 2 a § 6 zákona č. 48/1997 Sb. zvláštním právním předpisem ve smyslu ust. § 111 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „IZ“)?
- lze považovat jednání spočívající ve splnění povinnosti, jejíž porušení vede k naplnění skutkové podstaty trestného činu za plnění povinností dle zvláštního právního předpisu, tedy zda lze trestní zákoník považovat za zvláštní právní předpis ve smyslu ust. § 111 odst. 2 IZ?
- vztahuje se na dotčené platby výjimka dle ust. § 111 odst. 2 IZ v souvislosti s ust. § 239 a násl. IZ v případě, kdy je úpadek dlužníka řešen reorganizací dle § 316 a násl. IZ?

Shora uvedené otázky nebyly v judikatuře dosud řešeny a žalovaná je názoru, že je odvolací soud vyřešil v rozporu s hmotným právem, kdy nesprávně interpretoval a aplikoval právní zásady a právní předpisy, zejména co do výkladu ust. § 111 odst. 2 IZ v souvislosti s ust. § 239 a násl. IZ, tedy ve vztahu k řešení úpadku dlužníka reorganizací.

Žalovaná má za to, že rozsudek Vrchního soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

3. Dosavadní průběh řízení

Krajský soud dne 3.5.2016 zahájil insolvenční řízení dlužnice. Usnesením č.j. KSOS 25 INS 10525/2016-A-19 ze dne 9.5.2016 byl zjištěn úpadek dlužnice a insolvenčním správcem dlužnice byl ustanoven žalobce. Dne 19.5.2016 byly z bankovního účtu dlužnice provedeny pod variabilními symboly jednotlivých mzdových účtáren platby pojistného za zaměstnance dlužnice za měsíc duben 2016 v souhrnné výši 29898 Kč. Žalovaná podala přihlášku pohledávky dne 17.6.2016, v níž již zohlednila žalobcem zaplacené pojistné za měsíc duben.

Žalovaná podotýká, že pokud by tak nebylo učiněno, žalobce by pohledávku do zaplacené výše popřel tak, jak to učinil u jiných zdravotních pojišťoven.

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě byl zamítnut návrh žalobce, aby soud určil, že poskytnutá peněžitá plnění ze dne 19.5.2016 z bankovních účtů dlužnice na účet žalované jsou vůči věřitelům neúčinné a dále, aby žalovaná zaplatila žalobci do majetkové podstaty předmětné částky. Krajský soud došel k závěru, že v projednávané věci je úpadek dlužníka řešen reorganizací, mzda zaměstnanců za měsíc duben 2016 byla vyplacena, pojištění bylo strženo ze mzdy zaměstnanců a zapláceno žalované. Zaplacením pojistného došlo ke splnění závazku zaměstnance vůči zdravotní pojišťovně, jež je plněn prostřednictvím zaměstnavatele a žalovaná je pouze zúčtovacím místem. Zaplacením pojistného nedošlo ke zmenšení majetkové podstaty dlužníka a ke zvýhodnění žalované jako věřitele dlužníka.

Vrchní soud na základě stejných skutečností zaujal opačné stanovisko a změnil rozsudek Krajského soudu tak, že žalobci vyhověl v celém rozsahu. Vrchní soud dospěl k závěru, že pojistné dle ust. § 5 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb. ve spojení s § 2 a § 6 zákona č. 48/1997 Sb. je pohledávkou pojišťovny přímo za zaměstnavatelem, nikoliv za zaměstnancem, a k jeho plnění došlo z prostředků majetkové podstaty dlužníka. Dle vrchního soudu bylo žalované plněno v rozporu s ustanovením § 111 odst. 1 IZ poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, přičemž na danou věc nedopadá žádná z výjimek dle ustanovení § 111 odst. 2 IZ.

4. Postavení a činnost žalované

Žalovaná je právnickou osobou zapsanou do obchodního rejstříku, která vznikla na základě zákona č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů. Žalovaná hospodář s vlastním majetkem a s majetkem jí svěřeným. Mezi příjmy zdravotní pojišťovny patří i pojistné na veřejné zdravotní pojištění hrazené plátcí pojistného, kterými jsou pojištěnci uvedení v § 5 zákona č. 48/1997 Sb., zaměstnavatelé a stát. Žalovaná však není podnikatelem v oblasti nakládání s prostředky veřejného zdravotního pojištění. Čl. 31 LZPS stanoví, že každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon. K tomu, aby bylo možné poskytnout bezplatnou zdravotní péči, je nutné zajistit financování sektoru zdravotního pojištění, a to prostřednictvím zdravotních pojišťoven. K tomu pak slouží složitá soustava vztahů, práv a povinností, mimo jiné právě ve vztahu plátce pojistného vůči zdravotní pojišťovně. Zákon č. 48/1997 Sb. tak vymezuje kategorie plátců pojistného, zákon č. 592/1992 Sb. pak konkretizuje sazbu a výši pojistného, termíny splatnosti pojistného. Vztah plátce pojistného a zdravotní pojišťovny tak není soukromoprávního charakteru, ale veřejnoprávního.

5. Z právní úpravy veřejného zdravotního pojištění

Dle ust. § 8 zákona č. 48/1997 Sb. se pojistné platí zdravotní pojišťovně, u které je pojištěnec pojištěn. Pro předmět sporu pak platí, že povinnost platit pojistné vzniká pojištěnci (zaměstnanci) dnem nástupu do zaměstnání. Povinnost zaměstnavatele platit část pojistného za své zaměstnance vzniká dnem nástupu zaměstnance do zaměstnání. Dle ust. § 2 zákona č. 592/1992 Sb. výše pojistného činí 13,5% z vyměřovacího základu za rozhodné období. Zaměstnavatel je plátcem části pojistného za své zaměstnance. Pojistné za zaměstnance hradí z jedné třetiny zaměstnanec, ze dvou třetin zaměstnavatel. Zaměstnavatel odvádí část pojistného, které je povinen hradit za své zaměstnance. Současně odvádí i část pojistného, které je **povinen** hradit zaměstnanec, srážkou z jeho mzdy nebo platu, a to i bez souhlasu zaměstnance. Z výše uvedeného je tedy patrné, že právní úprava veřejného zdravotního pojištění jasně vymezuje, kdo má povinnost pojistné hradit (zaměstnanec), z jakých prostředků je odváděno (mzda zaměstnance) a kdo pojistné odvádí (zaměstnavatel). Zaměstnavatel tak působí jako „zúčtovací místo“, ze kterého jsou jednotlivé platby zdravotního pojištění strženy z hrubé mzdy jednotlivých zaměstnanců odvedeny zdravotní pojišťovně. Žalobcem odvedené úhrady tak představují peněžní prostředky zaměstnanců, z jejichž hrubé mzdy bylo pojistné určeno a následně strženo.

6. Důvody dovolání

Dle žalované Vrchní soud chybně konstatoval, že peněžní prostředky zaslané dlužnicí, představující část pojistného za zaměstnance stržené z jejich mezd, tedy z jejich vlastnictví, jsou součástí majetkové podstaty dlužnice. Otázka charakteru poskytnutých plnění tak byla posouzena Vrchním soudem nesprávně.

Vrchní soud konstatoval, že na jednání dlužnice nedopadají výjimky dle § 111 odst. 2 IZ. Jednotlivé výjimky pak Vrchní soud v dovoláním napadeném rozsudku ve vztahu k předmětnému plnění rozvedl.

a) Provozování podniku v rámci obvyklého hospodaření

Z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 1.9.2010 sp. zn. 1 VSPH 723/2010-A-12 vyplývá, že dlužník není zcela zapovězeno disponovat se svým majetkem poté, co je zahájeno insolvenční řízení. Dlužník však nesmí nakládat s majetkem způsobem, který by vedl k podstatným změnám majetkové podstaty, a tím i ke snížení uspokojení věřitelů. Skutečnost, že dlužník uhradil pohledávku, sama o sobě neznámá, že by svým jednáním nakládal nad rámec zachování běžného provozu svého podniku, a to i vzhledem ke skutečnosti, kdy poskytnutý objem plnění dlužníka není nepřiměřený a zjevně nemůže mít za

následek podstatnou změnu v rozsahu majetkové podstaty v neprospěch ostatních věřitelů (2 VSPH 989/2011-A-75).

b) Splnění povinnosti stanovené zvláštními právními předpisy

Poznámka pod čarou uvádí příkladmo jako zvláštní právní předpis zákon č. 61/1998 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů a jeho ust. § 6 odst. 1. V případě žalované Vrchní soud odkázal na odůvodnění rozsudku ve sporu žalobce a VZP, a to v podstatě pro veškerou argumentaci týkající otázky splnění či nesplnění výjimek dle § 111 odst. 2 IZ (viz odst. 17 dovoláním napadeného rozsudku). Tento postup Vrchního soudu považuje žalovaná za nezákonný. K otázce poznámky pod čarou a její závaznosti je žalovaná toho názoru, že poznámka pod čarou nemá normativní charakter. Může být pouze legislativní pomůckou, nikoliv závazným pravidlem pro výklad právního předpisu. Výklad, který dle příkladmo uvedeného právního předpisu v poznámce pod čarou vymezí okruh (dle obsahu právní úpravy) relevantních právních předpisů dopadajících na danou věc, staví účastníky právního vztahu do právní nejistoty. Jak již bylo uvedeno shora, žalovaná považuje zákon č. 592/1992 Sb. a jím uloženou platební povinnost za právní předpis zabezpečující příjmovou část systému veřejného zdravotního pojištění, z něhož je financováno právo na bezplatnou zdravotní péči zakotvenou v LZPS. Zákon č. 592/1992 Sb. je tedy dle žalované zvláštním právním předpisem a jednání dlužnice spočívající ve splnění povinnosti uložené zákonem č. 592/1992 Sb. splňuje výjimky dle § 111 odst. 2 IZ. Za takový zvláštní předpis však lze považovat i trestní zákoník a jeho ust. § 241. Dlužnice provedla platby odpovídající odvodu pojistného za zaměstnance. Pakliže by tak neučinila, naplnila by tak skutkovou podstatu trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby. To pak zejména v situaci, kdy dlužnice mzdy svým zaměstnancům vyplatila. Touto skutečností se však Vrchní soud vůbec nezabýval. Ačkoliv trestní zákoník neukládá výslovně povinnosti, definuje, které jednání je společensky škodlivé a to sankcionuje. A contrario tedy ukládá povinnost jednat tak, aby nebyla naplněna skutková podstata trestného činu. Vzhledem ke své důležitosti a hodnotám, které trestní zákoník chrání, jej lze považovat za zvláštní právní předpis ve smyslu výjimky dle § 111 odst. 2.

c) konkurz vs. reorganizace

Vrchní soud opírá své závěry o judikaturu, kde byla situace odlišná. V těch případech byl dlužníkův úpadek řešen konkurzem. V našem případě je však dlužníkům úpadek řešen reorganizací, což Vrchní soud nezohlednil. Principem reorganizace je zachování provozu dlužníka a z výnosů provozování činnosti postupně uspokojit pohledávky věřitelů. V souvislosti se zachováním provozu podniku je však nutné plnit závazky spojené s provozem podniku, tj. např. i plnit povinnosti na úseku veřejného zdravotního pojištění. Nutné je též zdůraznit, že návrh na reorganizaci podal samotný dlužník společně s insolvenčním návrhem.

d) zvýšená ochrana

Dle žalované je při výkladu výjimek dle § 111 odst. 2 IZ ve vztahu k pojistnému na veřejné zdravotní pojištění zohlednit skutečnost, že zákonodárce poskytuje pojistnému na veřejné zdravotní pojištění zvýšenou ochranu. Zejména tomu tak je právě v části týkající se pojistného za zaměstnance. Lze tak např. zopakovat ust. § 241 trestního zákoníku, § 8 odst. 5 zákona č. 48/1997 Sb., ukládající zdravotní pojišťovně povinnost dlužné pojistné a penále vymáhat, § 169 odst. 1 písm. c) IZ, dle něhož je pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou pohledávka státu-Úřadu práce rovněž v části pojistného za zaměstnance uhrazeného dle zákona č. 118/2000 Sb., ale i právě např. i právní úpravu zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele.

e) důsledky výkladu Vrchního soudu

Závěry Vrchního soudu přijaté v dovoláním napadeném rozhodnutí znamenají pro insolvenční dlužníky stav, kdy i při jejich snaze plnit své zákonné povinnosti jsou nuceni po zahájení insolvenčního řízení tyto povinnosti porušit. Ocitají se tak na hranici legality. Dalším

důsledkem přijatého výkladu je umělé navyšování počtu věřitelů a objemu pohledávek věřitelů, což lze dle žalované považovat za nepřiměřený zásah do práv dlužníka.

7. Dovolací návrh

Žalovaná považuje rozhodnutí prvostupňového soudu za správné a s ohledem na výše uvedené navrhuje, aby Nejvyšší soud vydal tento rozsudek:

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23.5.2018 č.j. 32 ICm 2340/2017, 11 VSOL 150/2018-80 (KSOS 25 INS 10525/2016) se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Mgr. Lukáš Chmelík
Právník VoZP ČR